

การศึกษาวิทยาศาสตร์
จากรายการ"เช้าวันนี้"

..... ระเบียบ สำนึก

ผู้เขียนได้รับเชิญจากสหวิทยาลัยอีสานเหนือให้ไปเป็นวิทยากรบรรยายพิเศษ เรื่อง "กระแสโลกาภิวัตน์กับการพัฒนาการศึกษาเกษตรไทย" ซึ่งมีการจัดประชุมสัมมนาอาจารย์สายเกษตรทั่วประเทศ ที่จังหวัดหนองคาย - ระหว่างวันที่ 21 ถึง 23 สิงหาคม 2538

ตนเองเดินทางไปถึงที่นั่นร่วมสองทุ่ม รุ่งขึ้นวันที่ 21 สิงหาคม ฯ ตั้งแต่เช้าตรู่ มองผ่านหน้าต่างที่พัก: ค้านทิศตะวันออก ออกไปสู่บรรยากาศภายนอกก็พบกับภาพทิวทัศน์อันงดงามของแม่น้ำโขงทำให้รู้สึกสดชื่นช่วยให้ความคิดปลอดโปร่ง

หันกลับมาที่โทรทัศน์เพื่อต้องการดูข่าวและสาระต่าง ๆ ก็พบกับรายการ "เช้าวันนี้" จากสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ซึ่งคุณนิรุดี ศรีจรรยาเป็นพิธีกร กำลังสัมภาษณ์ผู้บริหารงานวิจัยระดับชาติคนหนึ่ง และเน้นที่ การศึกษาวิทยาศาสตร์ นัยว่าขณะนั้นมีเหตุผลสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับงานวิทยาศาสตร์ของกลุ่มประเทศอาเซียน เนื่องจากมีการกล่าวพาดพิงถึงโอกาสดังกล่าวเป็นครั้งคราว

สิ่งหนึ่งซึ่งเชื่อว่าหลายคนคงมีความรู้สึกไม่มากก็น้อย น่าจะเนื่องมาจากการที่ช่วงหลัง ๆ มีกระแสข่าว-ปรากฏออกมาจากความรู้สึกของหลาย ๆ คน โดยเฉพาะในแวดวงการศึกษา ถึงปัญหาว่า "เยาวชนไทยไม่ค่อยสนใจเรียนวิทยาศาสตร์" ทำให้เป็นห่วงว่าอนาคตของสังคมจะต้องประสบกับปัญหามากขึ้น

ก่อนอื่น ผู้เขียนคงต้องขอภัยที่นำเอาเรื่องตัวเองมาพูด โดยที่มีนิสัยสนใจทบทวนสิ่งซึ่งชีวิตได้ผ่านพ้นมาแล้วอย่างต่อเนื่อง สิ่งซึ่งเห็นได้ชัดเจนนทุกเรื่องในขณะที่จะพบว่า ทุกอย่างที่ปรากฏหากมองภาพรวมและเห็นได้ถึงโครงสร้างจะพบกับภาพกลับทิศทางกับสิ่งซึ่งควรจะเป็นและมุ่งสู่เป้าหมายที่แต่ละคนต้องการ แม้มีหลายเรื่องซึ่งเคยคิดว่าในอนาคตจะกลายเป็นปัญหาแต่กลับสะท้อนผลออกมาในทิศทางตรงข้าม สำหรับคนผู้ซึ่งมองเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงเป็นวัฏจักรคงไม่แปลกใจอะไร เว้นไว้แต่คนที่ตกเข้าไปอยู่ในกรอบของกระแสย่อมมองไม่เห็น

สืบเนื่องจากรายการโทรทัศน์ที่กล่าวถึง มีคำถามจากพิธีกรหลายประเด็นแต่ใคร่ขอหยิบยกเอาประเด็นหนึ่งมาเป็นตัวอย่างเพื่อหวังศึกษาวิเคราะห์คือ "ทำอย่างไรถึงจะให้เยาวชนสนใจศึกษาวิทยาศาสตร์" ซึ่งผู้ตอบหยุดคิดครู่หนึ่งแล้วตอบเป็นอันดับแรกว่า "ต้องสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนสนใจ" คิดตามมาด้วยอันดับที่สองท่านองว่า "ต้องแสดงให้เห็นว่าเมื่อเรียนวิทยาศาสตร์แล้วจะมีงานทำ" ทำให้सानความรู้สึกต่อไปอีกว่าต้องได้เงินดีด้วยเนื่องจากโดยสังขรณ์แล้ว สิ่งนี้ย่อมมีเหตุผลติดตามมาเป็นธรรมชาติ

ผู้เขียนฟังแล้วชวนให้วนกลับไปนึกถึงเรื่องหนึ่งเมื่อไม่นานปีมานี้ โดยมี ส.ส. ของพรรคการเมืองพรรคหนึ่ง หลังจากได้เงินงบประมาณแล้วทางพรรคก็นำมาใช้ในการจัดฝึกอบรมพระสงฆ์ โดยคัดเลือกพระที่มีกิจกรรม-บรรยายธรรมตามที่ต่าง ๆ รวมทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ เน้นวัยซึ่งยังไม่ถึงชรามากนักมารับการฝึกอบรม ซึ่งเรียกว่า "การฝึกอบรมพระนักเทศน์" และฝ่ายจัดการได้มาเชิญผู้เขียนไปเป็นวิทยากรคนหนึ่งด้วย ตนจึงมีโอกาเข้าไปสัมผัสกับบรรยากาศ อีกทั้งรู้สึกชื่นชมในการที่ ส.ส. นำเงินงบประมาณไปประโยชน์ในทางสร้างสรรค์

พอถึงกำหนดวันบรรยาย จึงได้ไปถึงที่นั่นก่อนเวลาร่วม 1 ชั่วโมงเพราะเกรงว่าหากรถติดจะทำให้เสียงาน จึงมีโชคดีที่มีโอกาสพบเห็นกิจกรรมของพระสงฆ์ในช่วงนั้น มีการจัดให้พระแต่ละรูปออกมาแสดงความคิดเห็นหน้าชั้นว่า ทำอย่างไรการบรรยายธรรมจึงจะได้ผล

ผู้เขียนนั่งพิจารณาและเก็บมาคิดวิเคราะห์ค้นหาความจริงให้ลึกที่สุด เพราะพระแต่ละรูปจะผลัดกันออกมา-
พูดหน้าชั้นแทบจะเป็นแนวทางเดียวกันว่า การบรรยายธรรมให้คนเชื่อถือจะต้องพูดอย่างนั้น แสดงท่าทางอย่างนั้น
บางอย่างออกท่าออกทางประกอบอีกด้วยโดยกล่าวเน้นว่า **เพื่อสร้างศรัทธาและแรงจูงใจ**

ทำให้หือรู้สึกไม่ได้ว่า ภาพที่พบเห็นนั้นล้วนเป็นปลายเหตุหรือเป็นสิ่งประติษฐ์ที่ขาดจิตวิญญาณจากรากฐานจริง
แต่ก็เป็นสิ่งกระตุ้นความสนใจจากตัวเองให้ค้นหาความจริงต่อไปว่า เหตุใดจึงมุ่งไปเน้นกันอยู่ที่นั่นแม้กระทั่งพระสงฆ์
ซึ่งโดยสมมติฐานควรรู้หลักธรรมได้อย่างลึกซึ้ง

ทำให้นึกถึงตำราเรียนเกี่ยวกับสาขาวิชาการศึกษาซึ่งเราท่านมักได้อ่านหรือได้ยินคำกล่าวจากปากครูบ่อย ๆ
ว่า ถ้าจะสอนลูกศิษย์ให้ได้ผลต้องสร้างศรัทธา ต้องสร้างแรงจูงใจ ฯลฯ จึงได้คำตอบอย่างชัดเจนว่า สิ่งที่พบเห็น
จากการตอบคำถาม หรือเมื่อนำมาแสดงหน้าชั้นอีกทั้งทำท่าทำทาง เป็นภาพสะท้อนซึ่งอธิบายอยู่ในตัวของมันเองถึง-
ความหมายที่มักนำมากล่าวกันว่า "ภาวะยึดติดตำรา" ซึ่งยังคงปรากฏอยู่อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการ-
สืบทอดกันมานาน อีกทั้งเป็นกระแสการถ่ายทอดที่ได้ผลอย่างชัดเจนด้วย

"ความจริงแล้ว ทั้งวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์มีรากฐานร่วมกันเป็นหนึ่ง ในด้านการนำใช้ประโยชน์จึงมี
กระแสที่เชื่อมโยงถึงซึ่งกันและกันอย่างมีเหตุมีผล เราจึงน่าจะสรุปไว้ในขั้นนี้ได้ว่า ถ้าผู้ใหญ่มองเห็นแก่นแท้ได้-
อย่างชัดเจนน่าจะกล่าวว่า "ไม่ว่า เรื่องวิทยาศาสตร์หรือศิลปศาสตร์ก็คือการสอนให้คนเป็นผู้รู้และคิดได้ถึงเหตุ -
และผล" โดยที่หวังว่าจะนำไปใช้วิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ได้ทุกเรื่องอย่างปราศจากการจำกัด แม้ว่าเรื่องนั้น-
เป็นวิทยาศาสตร์-เรื่องนี้เป็นศิลปศาสตร์ หากยังเข้าใจว่าทั้งสองเรื่องเป็นเรื่องเดียวกันด้วย

หากคน โดยเฉพาะเยาวชนซึ่งมีโอกาสเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตสามารถหวนกลับมาองเห็นภาพ-
ความจริงดังกล่าวได้ชัดเจนและลึกซึ้งยิ่งขึ้น แม้คนเรียนวิทยาศาสตร์ก็สามารถนำเอาเหตุผลมาทำความเข้าใจใน
ด้านศิลปศาสตร์ได้ไม่ยาก ยิ่งในสภาพสังคมซึ่งรากฐานการศึกษาตกอยู่ในภาวะยึดติดรูปแบบ คนที่เรียนวิทยาศาสตร์
เริ่มจากด้านรูปแบบได้อย่างปราดเปรื่อง อาจมีผลงานการศึกษาในด้านศิลปศาสตร์ที่ ค้นซัดยิ่งกว่าคน เรียนมาในสาย
ตรง ซึ่งก็มีผลให้เห็นกันเป็นราย ๆ มาแล้ว แม้ไม่มากนักแต่ก็นำมาคิดค้นหาความจริง

ในมุมกลับก็เช่นกัน คนที่เรียนศิลปศาสตร์จากด้านการจัดการ อาจมีความรู้อย่างลึกซึ้งในด้านวิทยาศาสตร์
และมีเงื่อนไขที่เหนือกว่าก็คือ ไม่เพียงรู้ได้แต่เพียงเปลือกนอกของวิทยาศาสตร์แม้จะเก่งกาจแค่ไหน หากยังสามารถ
รู้ได้เท่าทัน หรือรับรูกรากฐานที่อิสระ ช่วยให้ตัวเองนำใช้ประโยชน์ได้อย่างปลอดภัย แทนที่จะตกเป็นเหยื่ออีกทั้งยัง-
นำมายึดเยี่ยคนให้คนอื่นโดยที่ตน ~ เชื้ออย่างชื่นชมยินดีว่าเป็นสิ่งวิเศษสุดแล้ว ครั้นมองเห็นภาพซึ่งตนต้องการจำต้อง
เปลี่ยนไปเลยคิดเอาว่า คนกำลังขาดความสนใจในด้านวิทยาศาสตร์ก็น่าจะเป็นไปได้

หวนกลับไปมองถึงความเป็นมาในด้านการเรียนการสอนและนำใช้ประโยชน์จากสิ่งซึ่ง เชื่อว่าคือวิทยาศาสตร์
ซึ่งมีการนำเอาเปลือกนอก เข้ามายึดเยี่ยคนให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปต้องตกอยู่ในภาวะยึดติดรูปแบบจนทำให้แต่
ละคนต้องตกเป็นทาสสิ่งซึ่งอยู่ในระบบภายในกระแสการเปลี่ยนแปลง ประกอบกับวัฏจักรของเงื่อนไขที่เรียกกันว่า
"กรรมสนองกรรม" ซึ่งปรากฏเป็นสัง ธรรมอยู่ในรากฐานชีวิต ได้เปลี่ยนแปลงมาจนถึงช่วงส่งผลให้คนเริ่มจากเยาวชน
ปฏิเสธการเรียนเริ่มจากด้านวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น

หากยังนำเอาแนวคิดที่มุ่งเน้นไปยังการสร้างแรงจูงใจซึ่งเป็นปลายเหตุ อีกทั้งยังเอาผลประโยชน์ในด้าน
การมั่งงานทำซึ่งย่อมเชื่อมโยงไปถึงการได้เงินอันเป็นด้านวัตถุมาล่อใจแทนแรงจูงใจที่แท้จริงซึ่งเกิดจากความรักร
อันบริสุทธิ์ ย่อมทำให้กระแสเงื่อนไขที่มุ่งทำลายอนาคตจากวิทยาศาสตร์ยิ่งสูงขึ้นเป็นธรรมชาติ

จนกว่าแรงกระแทกจากปัญหาที่สร้างขึ้นและสั่งสมไว้อย่างไม่อาจหยุดได้ จะเพิ่มขึ้นถึงจุดซึ่งทำให้ต้องหวน-
กลับมารู้ได้ด้วยตัวเองว่า การแก้ไขปัญหาวិทยาศาสตร์อยู่ที่ผู้ใหญ่ซึ่งชีวิตเข้าไปผูกพันเกี่ยวข้องกับการงานที่ตน เชื่อว่าคือ

วิทยาศาสตร์รวมถึงครูอาจารย์มีความซื่อสัตย์ต่ออุดมการณ์ซึ่งปรากฏอยู่ในรากฐานตัวเอง และแสดงออกถึงพฤติกรรมที่—มีความรับผิดชอบต่อเพื่อนมนุษย์จากใจจริงอย่างชัดเจน—ในการนำผลงานด้านวิทยาศาสตร์ออกใช้ประโยชน์ ย่อมส่งผลให้ชนรุ่นหลังเกิดแรงศรัทธาและจงใจให้เรียนวิทยาศาสตร์ อีกทั้งในกระบวนการเรียนการสอนและบรรยายกาศทั่วไป ยังเกิดระบบกลั่นกรองตัวเองให้ได้เยาวชนที่เข้ามาเรียนด้วยความรักและความจริงใจ แทนการได้คนที่เห็นแก่เงินและหวังแค่มั่งงานทำซึ่งเป็นเพียงปลายทางเหตุ ย่อมทำให้เกิดความมั่นคงยั่งยืนขึ้นในบรรยากาศงานวิทยาศาสตร์เป็นสังคมน

จึงใคร่ขอฝากไว้แก่คนในแวดวงการศึกษา รวมถึงคนทั่วไปซึ่งชีวิตจำเป็นต้องพึ่งพาการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้นว่า คำราก็คือ สิ่งที่ครูหรือผู้สอนก็เป็นสิ่งว่าด้วย เรื่องที่อยู่นอกตัวนอกใจ หรืออาจกล่าวว่าเป็นเพียงเปลือกนอก หากใครไปยึดติดมันเข้า แม้ว่าตนเองจะได้ปริญญาสูงแค่ไหนหรือมีตำแหน่งหน้าที่และมีอำนาจเพียงใด ยิ่งส่งผลปิดกั้นปัญญาอันมีอ่เกิดจากรากฐานตัวเองเหนียวแน่นยิ่งขึ้น คั้งนั้นก่อนการเรียนรู้จากคำร่าจำเป็นต้องค้นหาสิ่งซึ่งอยู่ในรากฐานตนเองให้ถึงความจริงและเข้าใจได้ ซึ่งสิ่งนี้ไม่อาจหาได้จากคำร่าแม้สิ่งใด ๆ ทั้งสิ้น แต่จะพบจากการปฏิบัติอย่างมุ่งมั่นโดยถือเอาความรักความสนใจที่หิ่งมีคือ เพื่อนมนุษย์เป็นพื้นฐาน ซึ่งจะนำไปสู่ความรักความเข้าใจที่เชื่อมโยงถึงกันได้ทุก เรื่องไม่ว่าจะเริ่มต้นจากด้านวิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์หรือศาสตร์อื่นใด สุดท้ายแต่ความพร้อมซึ่งปรากฏเป็นความจริงอยู่ในตัวเอง .